

DO HLUBIN

MINULOSTI

Archeologické dědictví je součástí životního prostředí a vychází z úvahy, že lidský život nemá jen hmotné požadavky, nýbrž také duchovní potřeby, k nimž patří estetické působení krajiny, pocit domova a sepětí s předchozími generacemi.

text a foto KARIN ZADRICK

ZÁKLADNÍM POSLÁNÍM ARCHEOLOGIE ZŮSTÁVÁ NADÁLE ZÁCHRANA A OCHRANA ARCHEOLOGICKÝCH PRAMENŮ JAKÉHOKOLI CHARAKTERU.

Archeologie je věda, která zkoumá minulost skrze výpověď hmotných a dalších nepísaných pramenů. Není omezena časově, sahá od nejstarších dokladů života a činnosti člověka až do současnosti: umí zkoumat tábořiště lovců starší doby kamenné, zaniklou vesnici či továrnu, živou venkovskou usedlost, nebo pomáhá vyšetřovat moderní válečné či jiné zločiny. Neplatí tedy, že archeologii zajímá teprve to, co je starší než sto let.

Na to, jak pracují archeologové dnes, čím je archeologie v dnešní době jiná, čím je nám pří-nosem a v jakých oborech je nejvíce využívána jsem se zeptala výzkumných pracovníků, archeologů Jiřího Juchelky a Soni Králové. Archeologii lze chápat ve dvou rovinách. První je ta sběratelská, kdy se získávají nálezy v terénu, jimi se zaplňují sbírky muzeí a její výsledky jsou prezentovány široké veřejnosti. Druhá je vědecká, analytická, kdy na podkladě širokého spektra zkoumaných eventualit v terénu, které jsou souborně nazývány jako archeologické prameny, je rekonstruován svět člověka a nezáleží na tom, zda se rekonstruuje svět pravěký, středověký či novověký.

První typ archeologie je velice starý. S prvními doklady hledání minulosti pod zemí se setkáváme již ve starověku. Druhá dimenze archeologie je daleko mladší a setkat se s ní můžeme teprve v období renaissance. Od dvacátého století se archeologie vymaňuje z nálepků vědy sloužící jen ke shromažďování artefaktů a vedle psychologie, sociologie a jiných humanitních a historických věd zabývajících se člověkem i ona v prizmátu svého pole zájmu přispívá k zodpovězení důležitých otázek lidské existence. Toho kdo jsme, kým jsme byli a kam směřujeme. Archeologie se začíná zabývat otázkou myšlenkového světa lidí a jeho odrazu v archeologických, antropologických, etnologických, ale i přírodovědných pramenech. Do archeologické vědy se pomalu vkrádají přírodovědné metody a jsou aplikovány nové technologie. Archeologie přináší v rovině teoretického bádání především konkrétní pohled na člověka a s tím spojené odpovědi na to, čím jsme byli v minulosti a čím se díky tomu stáváme, a jak se vyvíjíme. Různé vědy o člověku totiž přinášejí různé otázky a odpovědi, tak stejně archeologie přispívá k zodpovězení otázek o podstatě samotného lidství.

V rovině technologické může archeologie napomáhat při definování změn v krajině, ekologickým a klimatickým otázkám jejího vývoje v prostředí dlouhodobého působení člověka. Díky schopnosti získat vzorky z různých časových období, přispívá k možnosti výzkumu lidské antropogeneze, k výzkumu DNA, přináší vzorky pravěkých či středověkých typů bakterií, virů, sleduje vývoj domestikovaných zvířat či člověkem pěstovaných rostlin apod. Definuje a vysvětluje procesy globálních či lokálních migrací a přesunů lidských skupin v minulosti v návaznosti na současnou situaci. Archeologické metody jsou rovněž využívány v moderní kriminalistice při vyhledávání antropogenních aktivit v krajině. Archeologové mají mnohaleté zkušenosti při jejich

vyhledávání. Metody jako je např. povrchový průzkum, jsou schopny efektivně vyhledávat nad zemí zcela nebo částečně zachovalé destruované nemovité objekty pravěkého nebo historického původu, proto je lze využít i pro vyhledávání daleko mladších forem nalezišť např. míst s pohřby jedinců z kriminální činnosti apod. Rovněž lze při hledání využít i zkušenosti archeologů z tzv. letecké archeologie, kdy s pomocí dronů lze identifikovat specifické vegetační projevy a díky nim nacházet místa s pohřby zavražděných a pohřbených osob. Pro tyto účely lze využít i geofyzikální metody jako je například georadar, který je schopen odhalit pod zemí skryté anomálie a tím najít skryše či podzemní ukrytá uložiska apod. Oborů a oblastí, kde může být archeologie nápomocna či užitečná je nespočet.

Dnes je archeologie vědou snoubící mnoho dalších oborů. Archeolog je vzdělán oblastech historických, přírodních věd a výpočetních systémů. Dnes již nejsou prováděny vykopávky tak jak před sto lety. Dnes se snažíme provádět co nejméně destruktivní metody výzkumu, který mnohdy vedl ke zničení důležitých historických informací. V dnešní době již není primárním posláním archeologů památky vykopávat. Daleko důležitější je ochrana v místě jejich původního uložení. V současné době se velice často využívá tzv. letecké laserové snímkování. Využívány jsou rovněž různé geofyzikální metody, které jsou schopny odhalit pod zemí skryté archeologické objekty. Zmínit je třeba především měření pomocí georadaru, který pracuje na principu měření času odražených elektromagnetických vln v prostředí. Tímto způsobem radar hledá do hloubky několika metrů rozhraní prostředí s rozdílnými elektromagnetickými vlastnostmi a může díky nim vyhledat různé kamenné struktury, základy, dutiny (jeskyně, krypty) či jiné archeologické objekty.

Archeologie nerozeznává, zda je předmět pravěký či novověký, všechny doklady lidské činnosti od počátku až do současnosti jsou důležitým a neopakovatelným dokladem lidské existence, takže není možné a ani opodstatněné srovnávat význam egyptských pyramid se zaniklým novověkým mlýnem. Obě situace jsou pro archeologii stejně důležité pro pochopení vývoje lidstva a jeho směřování.

HEADLINE

Za průkopníka moderních metod terénního archeologického výzkumu je ve stejné době považován generál A. H. Lane-Fox Pitt-Rivers (1827–1900). Ten kromě důsledné aplikace typologické metody třídění a datování památek nabyt na věhlasu především rozvojem metodiky terénní archeologie.

